

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціально-гуманітарних технологій, спорту та реабілітації
Кафедра психології, педагогіки та суспільних дисциплін

Затверджено

Науково-методичною радою Університету,
протокол від «24» 09 2024 № 2

Голова НМР

Іван ШЕМЕЛИНЕЦЬ

Робоча програма навчальної дисципліни

«ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ»

для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
денної та заочної форм навчання
галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
зі спеціальності 014 «Середня освіта»,
освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія. Правознавство)»
статус дисципліни: обов'язкова

Ініціалі п.і.м.	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Ініціал завідуючої кафедри	Ініціал завідуючої ОП

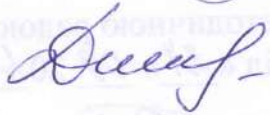
Ірпінь – 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогіка і психологія освітнього процесу» укладена на основі освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія. Правознавство)» (нова редакція для вступу 2024) другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014 «Середня освіта», затвердженої Вченою радою Університету від 12.07.2024, протокол №19.

Укладачі:

М.О. Сова, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри психології, педагогіки та суспільних дисциплін

С. О. Деніжна, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри психології, педагогіки та суспільних дисциплін

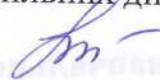
Гарант освітньої програми:

С. В. Кудін, д. юр.наук, професор

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто і схвалено кафедрою психології, педагогіки та суспільних дисциплін, протокол від «11» вересня 2024, №2

Завідувач кафедри

І.О. Петухова, к. пед. н., доцент

Розглянуто і схвалено вченою радою факультету соціально-гуманітарних технологій, спорту та реабілітації, протокол від «12» вересня 2024, №2

Голова Вченої ради

факультету соціально-гуманітарних технологій, спорту та реабілітації

Зикун, д. н.із соц. ком., професор

Завідувач навчально-методичного відділу

І.В. Качур, к. біол. н., доцент

ЛИСТ ОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ
РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри психології, педагогіки та суспільних дисциплін

Протокол від ____ 2024 р. №1.

Лист оновлення та перезатвердження РПНД

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта ОП

Зміст

1. Передмова.....	4
2. Опис навчальної дисципліни	6
2.1. Компетентності та результати навчання	7
2.2. Пререквізити та постреквізити вивчення дисципліни.....	9
2.3. Структура навчальної дисципліни.....	10
2.4. Рейтинг-план.....	11
2.5. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення.....	13
3. Програма навчальної дисципліни	14
4. Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти	20
5. Засоби діагностики результатів навчання.....	24
6. Форми та питання поточного та підсумкового контролю.....	24
7. Рекомендована література	29

1. ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліна «Педагогіка і психологія освітнього процесу» відноситься до навчальних дисциплін циклу загальної підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014 «Середня освіта», освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія, Правознавство)» як за дуальною, так і за традиційною формою здобуття освіти.

«Педагогіка і психологія освітнього процесу» є основною дисципліною спеціальності 014 «Середня освіта», так як підготовка вітчизняних фахівців передбачає модернізацію їх професійної діяльності. У процесі вивчення даної навчальної дисципліни передбачається сформувати у здобувачів вищої освіти професійну компетентність у контексті реалізації вимог до нових Державних освітніх стандартів. Дисципліна «Педагогіка і психологія освітнього процесу» включає в себе матеріал, зміст якого розкриває психологічні передумови забезпечення ефективності освітнього процесу, оптимізації реалізації навчально-виховного процесу у закладі освіти. Робоча програма враховує те, що магістранти – майбутні педагоги, викладачі – повинні володіти знаннями психологічних засад ефективного здійснення процесів навчання і виховання, чітко розуміти відмінності між педагогічними та психологічними аспектами життєдіяльності закладів освіти, уміти виділяти психологічні механізми впливу соціально-економічних, історичних, соціально-культурних умов, у яких функціонують освітні заклади.

Мета навчальної дисципліни: підготувати висококваліфікованих фахівців, здатних вирішувати психолого-педагогічні проблеми в галузі освіти.

Завдання навчальної дисципліни: ознайомити магістрантів з категорійним апаратом педагогіки освітнього процесу; сформувати уміння і навички управління в галузі освіти; ознайомити з технологією навчання та виховання; засвоїти принципи та підходи до організації сучасної освіти; розвинути та сформувати педагогічне мислення, основні принципи культури педагогічного спілкування; надати допомогу майбутнім фахівцям освіти у професійній діяльності, знаходженні ефективних способів впливу на аудиторію, здійсненні заходів, спрямованих на згуртованість колективу, запобігання конфліктним ситуаціям в педагогічному середовищі тощо.

Методи та форми навчання. Словесні методи навчання (пояснення, інформаційне повідомлення, розповідь, бесіда, дискусія, робота здобувачі з навчальною літературою, лекційний метод); наочні методи навчання (ілюстрування, наочне пояснення, демонстрування, самостійне спостереження, досліди); практичні методи навчання (творчі завдання, тестування, практична робота, дидактична гра тощо); логічні методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція, моделювання, абстрагування, формалізація); методи теоретичного та емпіричного дослідження, аналізу даних, технології психологічної допомоги; складання психологічних характеристик, власних проєктів; методи досліджень та інтерпретації отриманих даних.

Форми організації навчання: денна, заочна.

До форми організації занять слід віднести лекційні, семінарські заняття, індивідуальну й самостійну роботу; роботу в мережі Internet, аналіз й конспектування першоджерел, роботу з додатковою літературою, написання есе, тез, дайджестів, есе, розв'язання психолого-педагогічних ситуацій, контрольні роботи, диференційований залік. На семінарських заняттях, окрім усного опитування застосовуються такі форми навчання як турніри, ділові ігри, brainstorming, дебати, колоквиуми (заслуховування доповідей та повідомлень, їх обговорення і рецензування).

На лекційних заняттях здобувача вищої освіти отримують інформацію про теоретичні аспекти курсу.

Під час семінарських занять застосовуються інноваційні інтерактивні методи навчання: тренінги, кейси, дебати, творчі, тестові завдання.

Семінарські заняття передбачають розкриття актуальних проблем специфіки та практичного застосування знань як базової основи у подальшій професійній діяльності, обговорення дискусійних питань.

Об'єктом контролю є діяльність здобувача вищої освіти на семінарських заняттях, а також результати виконання ними самостійної та індивідуальної роботи.

Організація поточного та підсумкового контролю знань.

Самостійна робота здобувача передбачає опанування теоретичного матеріалу з рекомендованої літератури, аналіз сучасних психологічних досліджень. Наведені у програмі питання для самоконтролю покликані зорієнтувати здобувачів на вивчення загально-методологічних основ наукових досліджень, теоретичних і емпіричних методів психологічного дослідження, технологій розробки проекту наукового дослідження та впровадження його результатів, основних нормативів експериментальної діяльності у психології, алгоритму експериментального дослідження, а також відповідних методичних процедур при його проведенні.

Індивідуально-консультаційна робота здобувача вищої освіти передбачає друк наукових статей, тез доповідей для наукових конференцій, а також написання есе, підготовку презентацій, рефератів.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять та при перевірці самостійних робіт (тестові завдання, виконання письмових завдань) і має на меті перевірку рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу з предмету.

Проміжний модульний контроль здійснюється у формі модульної контрольної роботи, комп'ютерного тестування.

Формою підсумкового контролю знань є диференційований залік.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Обов'язкова	
Модулів – 2	Рік підготовки	
	1-й	1-й
Змістовних модулів – 2	Семестр	
	1-й	1-й
	Лекції	
Загальна кількість годин – 120	22 год.	4 год.
	Семінарські заняття	
	18 год.	4 год.
	Самостійна робота	
	78 год.	110 год.
	Індивідуально-консультаційна робота:	
	2 год.	2 год.
	Вид контролю	
	Диференційований залік	

2.1. КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Компетентності	Результати навчання
ІК. Здатність розв'язувати складні задачі або вирішувати проблеми в галузі освіти (історії та правознавства), що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.	✓ ПРН 1. Розуміти принципи застосовування знань з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності.
ЗК1. Здатність приймати ефективні рішення щодо вирішення проблем у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним, відповідально ставитись до обов'язків	✓ ПРН 10. Вміти критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, вплив інформації на свідомість і розвиток всіх учасників освітнього процесу, на прийняття рішень.
ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), приймати обґрунтовані рішення, проявляти ініціативу та підприємливість, мотивувати людей до досягнення спільної мети, застосовувати знання у практичних ситуаціях.	✓ ПРН 11. Планувати оптимальні зміст і форми професійного розвитку, розробляти критерії результативності власного навчання, працювати над саморозвитком та самовдосконаленням.
ЗК 4. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.	✓ ПРН 3. Формувати основні принципи, функції, види, сучасні форми та методи планування й управління освітньою діяльністю на різних етапах залежно від поставленої мети, індивідуальних особливостей учнів, забезпечувати та оцінювати її якість, прогнозувати очікувані результати, принципи формулювання наявних проблем у сфері освітньої діяльності, демонструвати навички їх критичного аналізу, генерувати нові ідеї, аргументувати можливі шляхи їх вирішення та критично оцінювати їх спроможність.
ЗК7. Здатність забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.	✓ ПРН 4. Застосовувати основні принципи, закони та методики науково-педагогічних досліджень, описувати апарат науково-педагогічного дослідження, демонструвати навички презентації результатів науково-педагогічного дослідження, характеризувати педагогічні інновації, демонструвати вміння їх практичного застосування у професійній діяльності.
ЗК 9. Здатність працювати в міжнародному контексті.	✓ ПРН 9. Формувати принципи суб'єкт-суб'єктного підходу в педагогічній діяльності, навички координації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів, шляхи мотивації учнів до саморозвитку, демонструвати вміння розробляти план практичної реалізації для формування адекватної позитивної самооцінки й ідентичності, дотримуватися культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструвати вміння формувати її в учнів
ФК1. Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою,	✓ ПРН 5. Розробляти принципи класифікації, упорядкування і узагальнення навчального

формувати і розвивати у них мовно-комунікативні уміння та навички.	матеріалу відповідно до умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання.
ФК2. Здатність планувати та організовувати освітній процес, прогнозувати його результати, моделювати зміст навчання, формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей, здійснювати інтегроване навчання, добирати і використовувати сучасні ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів.	✓ ПРН 3. Формувати основні принципи, функції, види, сучасні форми та методи планування і управління освітньою діяльністю на різних етапах залежно від поставленої мети, індивідуальних особливостей учнів, забезпечувати та оцінювати її якість, прогнозувати очікувані результати, принципи формулювання наявних проблем у сфері освітньої діяльності, демонструвати навички їх критичного аналізу, генерувати нові ідеї та аргументувати можливі шляхи їх вирішення й критично оцінювати їх спроможність.
ФК3. Здатність здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу, розвивати у них критичне мислення, формувати у них ціннісні ставлення, культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.	✓ ПРН 2. Вміти використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання, розробляти основи безпечного освітнього електронного (цифрового) освітнього середовища для організації та управління освітнім процесом.
ФК 4. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності, ефективно використовувати наявні та створювати нові цифрові освітні ресурси, застосовувати цифрові технології в освітньому процесі.	✓ ПРН 9. Формувати принципи суб'єкт-суб'єктного підходу в педагогічній діяльності, навички координації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів, шляхи мотивації учнів до саморозвитку, демонструвати вміння розробляти план практичної реалізації для формування адекватної позитивної самооцінки й я-ідентичності, дотримуватися культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструвати вміння формувати її в учнів
ФК5. Здатність проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів, визначати різні види і форми їх навчальної та пізнавальної діяльності, використовувати ефективні шляхи мотивації учнів до саморозвитку, спрямовувати їх на прогрес, формувати у них обґрунтовану позитивну самооцінку.	✓ ПРН 12. Застосовувати в педагогічній діяльності наукові методи пізнання, спостереження, аналізу, формулювання, гіпотези, збирання даних, проведення експериментів, аналізу та інтерпретації результатів, здійснювати практичне застосування нових ідей, пропозицій, освітніх практик з метою цілеспрямованого вдосконалення, безперервного і самоорганізованого навчання.
ФК 6. Здатність до соціальної комунікації, суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями в освітньому процесі, розуміння та сприйняття принципів толерантності, соціальної справедливості, попередження та вирішення конфліктів.	✓ ПРН 9. Формувати принципи суб'єкт-суб'єктного підходу в педагогічній діяльності, навички координації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів, шляхи мотивації учнів до саморозвитку, демонструвати вміння розробляти план практичної реалізації

	для формування адекватної позитивної самооцінки й я-ідентичності, дотримуватися культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструвати вміння формувати її в учнів.
ФК 7. Здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища, створювати сприятливі умови для кожного учня залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів, здійснювати педагогічну підтримку особам з особливими освітніми потребами.	✓ПРН 6. Забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу, дотримуватися умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.
ФК 8. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі, використовувати інновації у професійній діяльності та різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.	✓ПРН 12. Застосовувати в педагогічній діяльності наукові методи пізнання, спостереження, аналізу, формулювання, гіпотези, збирання даних, проведення експериментів, аналізу та інтерпретації результатів, здійснювати практичне застосування нових ідей, пропозицій, освітніх практик з метою цілеспрямованого вдосконалення, безперервного і самоорганізованого навчання.
ФК 9. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності, визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя, прагнення до саморозвитку та самовдосконалення у науково-педагогічній діяльності, здатність до рефлексії та самоаналізу.	✓ПРН 10. Вміти критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, вплив інформації на свідомість і розвиток всіх учасників освітнього процесу, на прийняття рішень
ФК 12. Здатність використовувати знання теорії та методології педагогіки у професійній діяльності, забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання правознавчих та суспільнознавчих дисциплін, здійснювати добір методів і засобів навчання правознавства.	✓ПРН 3. Формувати основні принципи, функції, види, сучасні форми та методи планування й управління освітньою діяльністю на різних етапах залежно від поставленої мети, індивідуальних особливостей учнів, забезпечувати та оцінювати її якість, прогнозувати очікувані результати, принципи формулювання наявних проблем у сфері освітньої діяльності, демонструвати навички їх критичного аналізу, генерувати нові ідеї та аргументувати можливі шляхи їх вирішення й критично оцінювати їх спроможність.

2.2. ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Супутніми для вивчення даної дисципліни є: засвоєння теоретичних і практичних засад таких навчальних дисциплін як: «Методологія, організація та технологія наукових досліджень (з модулем «Академічне письмо)», «Методика викладання історії в закладах освіти», «Практика наукового та ділового спілкування іноземною мовою», «Історіографічні студії», «Історія світових цивілізацій».

Наступним для даної дисципліни буде вивчення таких курсів: «Сучасні технології навчання правознавства та суспільнознавчих дисциплін, «Педагогічна практика».

2.3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма навчання				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	с	ікр	с.р./		л	с	ікр	с.р
Модуль I = 2 зал. кред. (60 год.)										
Змістовий модуль I. Загальні засади педагогіки освітнього процесу										
Тема 1. Педагогіка освітнього процесу в загальній системі наук	12	2	2		8	12	2			10
Тема 2. Розвиток інклюзивної освіти: теорія та практика	12	2	2		8	12				12
Тема 3. Зміст і структура освітнього процесу	12	2	2		8	12				12
Тема 4. Сучасні технології освітнього процесу: традиції та інновації.	10	2	2		6	12		2		10
Тема 5. Організація освітнього процесу в закладі вищої освіти	14	4	2	2	6	12			2	10
Разом за Модулем I	60	12	10	2	36	60	2	2	2	54
Модуль II = 2 зал. кред. (60 год.)										
Змістовий модуль II. Практична психологія освітнього процесу										
Тема 6. Вікові та психологічні особливості здобувачів середньої, фахової передвищої та вищої освіти.	18	4	2		12	16		2		14
Тема 7. Особливості взаємодії практичного психолога з педагогічним колективом	14	2	2		10	16	2			14
Тема 8. Специфіка роботи психолога в закладах освіти	14	2	2		10	14				14
Тема 9. Інтеграція дітей з особливими потребами у загальноосвітній простір	14	2	2		10	14				14
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)										
Разом за Модулем 2	60	10	8	0	42	60	2	2		56
Комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДІІУ MOODLE										
Форма підсумкового контролю – диференційований залік										
Усього годин	120	22	18	2	78	120	4	4	2	110

2.4. Рейтинг-план

Години	Тема	Форма заняття та діяльності (лекція, семінар, самостійна робота здобувача, контрольний захід, підсумкове тестування, індивідуальна робота)	Результати навчання	Вага оцінки (кількість балів) Денна форма	Вага оцінки (кількість балів) Заочна форма
Ден на ф/н	Заоч на ф/н				
Модуль 1. Загальні засади педагогіки освітнього процесу					
2	2	Тема 1. Педагогіки освітнього процесу в загальній системі наук	Лекція	ПРН 1. Розуміти принципи застосування знань з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності.	-
2	0		Семінар	3	
8	10		Самостійна робота	1	3
2	0	Тема 2. Розвиток інклюзивної освіти: теорія та практика.	Лекція	ПРН 6. Забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу, дотримуватися умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.	-
2	0		Семінар	3	
8	12		Самостійна робота	1	3
2	0	Тема 3. Зміст і структура освітнього процесу	Лекція	ПРН 3. Формувати основні принципи, функції, види, сучасні форми та методи планування й управління освітньою діяльністю на різних етапах залежно від поставленої мети, індивідуальних особливостей учнів, забезпечувати та оцінювати її якість, прогнозувати очікувані результати, принципи формулювання наявних проблем у сфері освітньої діяльності, демонструвати навички їх критичного аналізу, генерувати нові ідеї та аргументувати можливі шляхи їх вирішення й	-
2	0		Семінар	3	
8	12		Самостійна робота	1	3

				спроможність.				
2	0	Тема 4. Сучасні технології освітнього процесу: традиції та інновації.	Лекція	ПРН 2.	Вміти використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання, розробляти основи безпечного освітнього електронного (цифрового) освітнього середовища для організації та управління освітнім процесом.	3	4	
2	2		Семінар					
6	10		Самостійна робота			1	3	
4	0	Тема 5. Організація освітнього процесу в закладі вищої освіти	Лекція	ПРН 11.				
2	0		Семінар	Планувати оптимальні зміст і форми професійного розвитку, розробляти критерії результативності власного навчання, працювати над саморозвитком та самовдосконаленням.		3		
2	2		Індивідуально-консультативна робота			3	4	
6	10		Самостійна робота			1	3	
Проміжний модульний контроль I						3		
Усього за Модулем I						26	23	
Модуль 2. Практична психологія освітнього процесу								
4	0	Тема 6. Вікові та психологічні особливості здобувачів середньої, фахової передвищої та вищої освіти.	Лекція	ПРН 9.	Формувати принципи суб'єкт-суб'єктного підходу в педагогічній діяльності, навички координації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів, шляхи мотивації учнів до саморозвитку, демонструвати вміння розробляти план практичної реалізації для формування адекватної позитивної самооцінки й я-	3	4	
2	2		Семінар					
12	14		Самостійна робота			1	3	

				ідентичності. дотримуватися культури академічної добросесності у власній діяльності та демонструвати вміння формувати її в учнів.		
2	2	Тема 7. Особливості взаємодії практичного	Лекція	ПРН 10. Вміти критично оцінювати	3	
2	0	психолога з	Семінар	достовірність, надійність		
10	14	педагогічним колективом	Самостійна робота	інформаційних джерел, вплив інформації на свідомість і розвиток всіх учасників освітнього процесу, на прийняття рішень.	1	3
2	0	Тема 7. Специфіка роботи психолога в	Лекція	ПРН 11. Планувати оптимальні зміст і		
2	0	закладах освіти	Семінар	форми професійного розвитку, розробляти критерії	3	
14	14		Самостійна робота	результативності власного навчання, працювати над саморозвитком та самовдосконаленням.	1	3
2	0	Тема 9. Інтеграція дітей з особливими потребами	Лекція	ПРН 5. Розробляти принципи класифікації, упорядкування і	3	
2	0	у загальноосвітній простір	Семінар	узагальнення навчального матеріалу відповідно до умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання.		
14	14		Самостійна робота		1	3
		Проміжний модульний контроль 2	Аудиторна контрольна робота для заочної ф/н		3	6
		Усього за Модулем 2			19	22
		Комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE			5	5
		Підсумковий контроль - Диференційований залік			50	50
		Усього за курсом			100	100

2.5. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Мультимедійний супровід.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Загальні засади педагогіки освітнього процесу

Тема 1. Педагогіка освітнього процесу в загальній системі наук

План лекцій:

1. Сутність і зміст поняття педагогіки освітнього процесу
2. Об'єкт і предмет педагогіки освітнього процесу
3. Структура педагогіки освітнього процесу
4. Галузі педагогічної науки

План семінарського заняття:

1. Основні поняття педагогіки освітнього процесу, її предмет і завдання
2. Місце педагогіки освітнього процесу в системі наук.
3. Основні історичні віхи розвитку педагогіки як науки.
4. Становлення педагогіки у XVII-XVIII століттях
5. Еволюція педагогічних ідей у XIX-XXI ст.
6. Розвиток педагогічної думки на Україні.

Самостійна робота здобувача вищої освіти:

1. Предмет педагогіки та її основні категорії: формування і розвиток особистості, виховання, навчання, освіта, їх взаємозв'язок
2. Педагогіка в системі педагогічних дисциплін, її зв'язок з іншими науками
3. Педагогіка як наука і мистецтво виховання.
4. Методи науково-педагогічних досліджень
5. Етапи здійснення педагогічного дослідження

Перелік питань для самоконтролю:

1. Визначте об'єкт, предмет і структуру педагогіки освітнього процесу
2. Місце педагогіки освітнього процесу в системі наук. Дайте їм характеристику
3. Проаналізуйте педагогічні позиції К.Д. Ушинського і П.П. Блонського
4. На якій підставі К.Д. Ушинський прирівнював педагогіку до мистецтва?
5. Чи не вступає в суперечку думка К.Д. Ушинського з міркуваннями П.П. Блонського?
6. Педагогіка – це наука чи мистецтво?
7. А.С. Макаренко із упевненістю писав: «Взагалі педагогіка є найбільш діалектичною, рухливою, складною і різнобічною наукою. Це твердження є основним символом мрії педагогічної віри». Проаналізуйте цю думку А.С. Макаренка.
8. У чому полягає складність педагогіки освітнього процесу?

Рекомендована література:

Основна: [2,3, 4,6]

Допоміжна: [10,13,15]

Інформ. ресурси Інтернет: [16-31]

Міжнародні видання: [32,34].

Тема 2. Розвиток інклюзивної освіти: теорія та практика.

План лекцій:

1. Концептуальні засади розвитку інклюзивної освіти.
2. Становлення та розвиток інклюзивної освіти в Україні.
3. Дитина з ООП як суб'єкт інклюзивної освіти.
4. Психолого-педагогічний супровід дитини з особливими потребами в інклюзивному освітньому просторі.

План семінарського заняття:

1. Інклюзивна освіта як сфера відповідальності держави та громадянського суспільства.
2. Генеза науково-теоретичних підходів до проблеми інтегрування дітей з ООП у загальноосвітній простір.

3. Оцінювання розвитку та визначення особливих освітніх потреб дитини.
4. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП.
5. Діяльність вчителя в інклюзивному закладі освіти.
6. Технології навчання та оцінювання в інклюзивному освітньому середовищі.

Самостійна робота здобувача вищої освіти:

1. Згідно Саламанської декларації визначити, які кроки має зробити держава задля організації інклюзивної освіти на національному рівні ([URL://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94#Text](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94#Text)).
2. Проаналізувати основні положення міжнародних документів, що регламентують право на інклюзивну освіту. Узагальнення подати у вигляді таблиці.
3. Здійснити аналіз Концепції Нової української школи ([URL://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf](http://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf)). Обґрунтуйте, яким чином Нова українська школа сприяє розвитку інклюзивної освіти.
4. Підготувати рекомендації щодо організації просторово-фізичного інклюзивного освітнього середовища для дітей з порушеннями зору, для дітей з порушеннями слуху, для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, дітей з інтелектуальними порушеннями.
5. Розробити тренінгове заняття з метою формування у членів команди психолого-педагогічного супроводу умінь працювати у команді.
6. Створити модель портфоліо учня з ООП.
7. Проаналізувати документ, розроблений Європейською Агенцією з особливих потреб та інклюзивної освіти (European Agency for Special Needs and Inclusive Education) – Profile for Inclusive Teacher Professional Learning, 2022 за посиланням: [URL://www.european-agency.org/sites/default/files/Profile_for_Inclusive_Teacher_Professional_Learning_0.pdf](http://www.european-agency.org/sites/default/files/Profile_for_Inclusive_Teacher_Professional_Learning_0.pdf).
8. Визначити основні компетентності педагога для забезпечення інклюзивного навчання.

Перелік питань для самоконтролю:

1. Розкрийте концептуальні засади розвитку інклюзивної освіти.
2. Проаналізуйте розвиток інклюзивної освіти в Україні.
3. Висвітліть інклюзивну освіту як сферу відповідальності держави та громадянського суспільства.
4. Визначте особливості дитини з ООП як суб'єкт інклюзивної освіти.
5. Охарактеризуйте психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі.
6. Розкрийте поетапність оцінювання розвитку та визначення особливих освітніх потреб дитини.
7. Висвітліть процес створення Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП
8. Проаналізуйте діяльність вчителя в інклюзивному закладі освіти.
9. Визначте технології навчання та оцінювання в інклюзивному освітньому середовищі

Рекомендована література:

Основна: [2, 6, 7]

Допоміжна: [14, 17, 24, 25]

Інформ. ресурси Інтернет: [27-30]

Міжнародні видання: [33-35].

Тема 3. Зміст і структура освітнього процесу

План лекції:

1. Зміст освітньої системи в Україні, її основні компоненти
2. Види, рівні освіти
3. Реформування змісту освіти відповідно до Закону України «Про освіту» та Закону України «Про вищу освіту»
4. Державні стандарти змісту освіти

5. Структура освітнього процесу

План семінарського заняття:

1. Державні нормативні документи, що відображають зміст освіти: навчальний план, навчальна програма, підручники, посібники
2. Наукові основи змісту освіти та його характеристика
3. Зміст освіти, його основні компоненти
4. Освітня система в Україні
5. Види та рівні освіти
6. Реформування змісту освіти відповідно до «Закону України про освіту» та «Закону «Про вищу освіту»

Самостійна робота здобувача вищої освіти:

1. Концепція нової української школи
2. Основні компоненти процесу навчання (цільовий, стимулююче-мотиваційний, змістовний, операційно-дійовий, контрольно-регулюючий, оціночно-результативний)
3. Провідні функції навчання (освітня, виховна, розвивальна)
4. Методологія процесу навчання
5. Психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності здобувачів

Перелік питань для самоконтролю:

1. Проаналізуйте державні нормативні документи, що відображають зміст освіти
2. Розкрийте наукові основи змісту освіти
3. Охарактеризуйте зміст освіти, його основні компоненти
4. Розгляньте структуру освітньої системи в Україні
5. Назвіть види та рівні освіти
6. Дайте характеристику напрямів реформування змісту освіти відповідно до «Закону України про освіту» та «Закону «Про вищу освіту»
7. Назвіть державні стандарти змісту освіти
8. Розкрийте структуру освітнього процесу

Рекомендована література:

Основна: [2,3,4,5]

Допоміжна: [10, 13,15,16,21]

Інформ. ресурси Інтернет: [27-30]

Міжнародні видання: [32-35]

Тема 4. Сучасні технології освітнього процесу: традиції та інновації

План лекцій:

1. Роль сучасних технологій в модернізації освітнього процесу вищої школи України
2. Еволюція поглядів на сутність, структуру та функціонування класичних і сучасних технологій в освітньому процесі
3. Педагогічні технології розвитку творчої особистості в освітньому процесі
4. Освітній потенціал інформаційно-комунікаційних технологій

План семінарського заняття:

1. Моніторингова структура забезпечення європейського простору освіти та науки
2. Технологізація освітнього процесу
3. Сучасні технології підготовки здобувачів. Особистісно орієнтована технологія освітнього процесу
4. Проблемно-пошукова технологія та її освітній потенціал
5. Технологія евристичного навчання
6. Проектна технологія та форми її використання в освітньому процесі
7. Технологія програмованого навчання
8. Ігрова технологія та її значення в активізації освітньої діяльності майбутніх фахівців, їхньої творчої самореалізації
9. Smart-технології як технології формування цифрової компетентності суб'єктів освітнього процесу

Самостійна робота здобувача вищої освіти:

1. Еволюція поглядів на сутність, структуру та класифікацію технологій освітнього процесу
2. Педагогічні технології розвитку інноваційного потенціалу особистості здобувача: проблемно-пошукові, евристичні, програмовані
3. Освітній потенціал інформаційно-комунікаційних технологій
4. Інноваційна спрямованість технологій електронного навчання

Перелік питань для самоконтролю:

1. Виявіть роль сучасних технологій в модернізації освітнього процесу вищої школи України
2. Окресліть еволюцію поглядів на сутність, структуру та функціонування педагогічних технологій в освітньому процесі
3. Охарактеризуйте педагогічні технології розвитку творчої особистості в освітньому процесі
4. Розкрийте освітній потенціал інформаційно-комунікаційних технологій
5. Проаналізуйте моніторингову структуру забезпечення європейського простору освіти та науки
6. Розкрийте технологізацію освітнього процесу. Назвіть сучасні технології підготовки студентів

Рекомендована література:

Основна: [2,3,4.]

Допоміжна: [15,16,21,23]

Інформ. ресурси Інтернет: [26-31]

Міжнародні видання: [32-35]

Тема 5. Організація освітнього процесу в закладі вищої освіти**План лекцій:**

1. Нормативно-правове забезпечення організації освітнього процесу
2. Особливості організації освітнього процесу в ЗВО
3. Класифікації форм організації навчання в освітньому закладі

План семінарського заняття:

1. Методи та засоби навчання
2. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі
3. Планування та впровадження освітнього процесу в університеті

Самостійна робота здобувача вищої освіти:

1. Закономірності та принципи навчання, їх взаємозв'язок
2. Нетрадиційні форми навчання в ЗВО
3. Особливості підготовки та проведення нетрадиційних форм навчання
4. Контроль, оцінка та облік навчально-пізнавальної діяльності здобувачів
5. Майстерність і такт викладача при аналізі відповідей опитуваних
6. Аналіз, контроль і оцінка навчальних досягнень

План індивідуально-консультативної роботи:

1. Роль жінки у становленні педагогічної освіти в Україні
2. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти в розвинених країнах
3. Проблеми вищої школи у педагогічній спадщині видатних українських вчених
4. Багатоступенева система освіти: сутність, структура та зміст
5. Виникнення перших університетів
6. Дидактичні принципи та умови їх реалізації в освітньому процесі вищої школи
7. Організаційні форми навчання у закладі вищої освіти
8. Лекція як основна форма організації навчання у вищій школі
9. Педагогічні засади організації семінарських і практичних занять у вищій школі
10. Психолого-педагогічні умови підвищення ефективності семінарських і практичних занять

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте нормативно-правове забезпечення організації освітнього процесу
2. Виявіть особливості організації освітнього процесу в ЗВО
3. Дайте характеристику форм організації навчання у в освітньому закладі
4. Охарактеризуйте методи та засоби навчання в ЗВО

5. Проаналізуйте класифікації методів навчання
6. Визначте засоби навчання в освітньому закладі
7. Дайте характеристику інформаційно-комунікаційним технологіям, які використовуються в освітній практиці вищій школі

Рекомендована література:

Основна: [2,3, 4,6]

Допоміжна: [10,13,15]

Інформ. ресурси Інтернет: [7-31]

Міжнародні видання: [34,35]

Модуль 2. Практична психологія освітнього процесу

Тема 6. Вікові та психологічні особливості здобувачів середньої, фахової передвищої та вищої освіти

План лекційного заняття:

1. Особливості розвитку когнітивної та емоційно-вольової сфери учнів старшого шкільного віку та їх значення в освітньому процесі середньої школи.
2. Психологічні новоутворення юнацького віку та їх роль в активізації навчально-професійної діяльності здобувачів фахової передвищої освіти.
3. Психологічні механізми розвитку Я-концепції майбутніх фахівців.
4. Сучасні технології формування психологічної готовності здобувача вищої освіти до професійної діяльності.
5. Організація самостійної навчально-професійної діяльності студентів.

План семінарського заняття здобувача вищої освіти:

1. Психологічні фактори професійного самовизначення старшокласників.
2. Особливості мотиваційно-ціннісної сфери здобувачів передвищої освіти та її роль у професійному становленні майбутнього фахівця.
3. Роль самоосвіти та саморозвитку в професійному зростанні здобувачів вищої освіти.
4. Психологічні передумови та показники успішності навчально-професійної діяльності здобувачів фахової передвищої та вищої освіти.
5. Типові детермінанти та шляхи усунення неуспішності навчання здобувачів.

Самостійна робота здобувача вищої освіти:

1. Проблеми комунікативної взаємодії в освітньому процесі середньої школи.
2. Засвоєння моральних норм і правил поведінки учнями середньої школи.
3. Психолого-педагогічні аспекти формування світогляду в юнацькому віці.
4. Оптимізація розвитку творчої ініціативи та внутрішнього потенціалу здобувачів фахової передвищої освіти.
5. Креативні технології творчої самореалізації вищої освіти.

Питання для самоконтролю:

1. Визначити сучасні підходи до розвитку пізнавальної активності учнів середньої школи.
2. Охарактеризувати психологічні новоутворення юнацького віку та виявити їх роль в активізації навчально-професійної діяльності здобувачів фахової передвищої освіти.
3. Висвітлити дію психологічних механізмів розвитку Я-концепції майбутніх фахівців.
4. Проаналізувати сучасні технології формування психологічної готовності здобувача вищої освіти до професійної діяльності.
5. Розкрити способи організації самостійної навчально-професійної діяльності студентів.
6. Виявити вплив психологічних факторів на професійне самовизначення старшокласників.
7. Визначити особливості мотиваційно-ціннісної сфери здобувачів передвищої освіти та розкрити її роль у професійному становленні майбутнього фахівця.
8. Складіть програму професійного зростання здобувачів вищої освіти.
9. Обґрунтувати оптимальні психологічні передумови та показники успішності навчально-професійної діяльності здобувачів фахової передвищої та вищої освіти.
10. Розкрити типові детермінанти та шляхи усунення неуспішності навчання здобувачів.

Рекомендована література:

Основна: [1,5,7]

Допоміжна: [8,12,18,22]

Інформ. ресурси Інтернет: [27-30]

Міжнародні видання: [32-34]

Тема 7. Особливості взаємодії практичного психолога з педагогічним колективом

План лекції:

1. Діяльність психолога як процес розв'язання педагогічних завдань
2. Психологічна характеристика педагогічної майстерності та її рівнів
3. Психологічні характеристики викладачів
4. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія в педагогічній діяльності
5. Професійна деформація педагога

План семінарського заняття:

1. Діяльність психолога як процес розв'язання педагогічних завдань
2. Педагогічні здібності
3. Психологічна характеристика педагогічної майстерності і її рівнів
4. Професійна відповідальність викладача

Самостійна робота здобувача вищої освіти:

1. Моделі роботи психолога з викладачами
2. Характеристика психологічній експертизі професійної компетентності педагога
3. Психодіагностична робота психолога з викладачами
4. Тренінгова робота психолога з викладачами

Питання для самоконтролю:

1. Дайте характеристику психологічній експертизі професійної компетентності педагога
2. Проаналізуйте тренінгову роботу психолога з викладачами
3. Визначте психологічні особливості педагогічного колективу
4. Розкрийте сутність, профілактику і методи вирішення педагогічних конфліктів
5. Визначте управлінські та організаційні аспекти взаємодії психолога з адміністрацією освітнього закладу
6. Охарактеризувати індивідуальний стиль діяльності

Рекомендована література:

Основна: [1,5,7]

Допоміжна: [12,19,22]

Інформ. ресурси Інтернет: [26,28,30]

Міжнародні видання: [32,34]

Тема 8. Специфіка роботи психолога в закладах освіти

План лекції:

1. Загальна характеристика психодіагностики в системі освіти
2. Визначення типових труднощів у процесі навчання
3. Психодіагностичні методики дослідження рівня мотивації до навчання у здобувачів вищої освіти
4. Діагностика пізнавального розвитку учнів

План семінарського заняття:

1. Засоби попередження емоційного вигорання психологів
2. Вимоги до отримання, збереження та використання психологічної інформації в системі освіти
3. Етичні принципи у роботі психолога. Етичний кодекс Товариства психологів України
4. Психодіагностичні методики дослідження особистісних характеристик, що є причинами неуспішності

Самостійна робота здобувача вищої освіти:

1. Модель психологічної допомоги невпевненим дітям молодшого шкільного віку
2. Поради психолога «Як запобігти виникненню синдрому «професійного вигорання»

3. Тренінг педагогічного спілкування
4. Принципи продуктивної взаємодії психолога та викладача
5. Робота психолога у подоланні фобії у школярів
6. Специфіка психодіагностики у сфері освіти
7. Методи вивчення особистості та міжособистісних стосунків здобувачів вищої освіти
8. Психолого-педагогічний аспект взаємодії практичного психолога з «учнями нової свідомості»
9. Експрес-діагностика готовності учнів до навчання. Форми шкільної дезадаптації

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте психодіагностику як основу професійної діяльності практичного психолога
2. Проаналізуйте психологічне консультування та просвітницьку роботу практичного психолога
3. Визначте взаємодію практичного психолога із педагогічним колективом
4. У чому виявляється робота шкільного психолога з сім'ями школярів?
5. Зробіть аналіз основних форм роботи практичного психолога, спрямованих на подолання афективних форм поведінки учнів
6. Назвіть методи діагностики готовності учнів до школи
7. Розкрийте суть шкільної дезадаптації як вид роботи психолога освітнього закладу

Рекомендована література:

Основна: [1,5,7]

Допоміжна: [8,12,19]

Інформ. ресурси Інтернет: [27,29]

Міжнародні видання: [34,35]

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, повинен включати обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE для денної форми навчання (максимально до 5 балів).

Розподіл балів за семінарське заняття

Кількість балів		Критерії оцінювання
Денна ф/н	Заочна ф/н	
3	4	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію належним чином обґрунтовував свої думки та зробив загальнені підсумки.
2	3	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Але при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації.
1	2	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в певною мірою розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань допускалися неточності та незначні помилки.
0,5	1	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні помилки або відповідь дана лише на окремі питання
0	0	Здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє зміст теоретичних питань.

Організація індивідуально-консультаційної роботи

Підготувати доповідь (презентацію), реферати на одну з обраних тем:

1. Роль жінки у становленні педагогічної освіти в Україні
2. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти в розвинених країнах
3. Проблеми вищої школи у педагогічній спадщині видатних українських вчених
4. Багатоступенева система освіти: сутність, структура та зміст
5. Виникнення перших університетів
6. Дидактичні принципи та умови їх реалізації в освітньому процесі вищої школи
7. Організаційні форми навчання у закладі вищої освіти
8. Лекція як основна форма організації навчання у вищій школі
9. Педагогічні засади організації семінарських і практичних занять у вищій школі
10. Психолого-педагогічні умови підвищення ефективності семінарських і практичних занять

Структура презентації:

- тема;
 - короткий огляд проблеми із визначенням ступеню її дослідження;
 - основна частина;
 - висновки, рекомендації, перспективи наукових розвідок;
 - список використаних джерел.
- Обсяг презентації – 15- 20 слайдів

Загальні вимоги до реферату:

- Мова – державна.
- Стиль – науковий.
- Послідовність – логічна.
- Формат сторінок – А4.
- Шрифт та розмір – Times New Roman, 14.
- Міжрядковий інтервал – полуторний.
- Обсяг реферату: 10-20 стор. (студентський), 15-30 стор.
- Поля: ліве поле – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє і нижнє – 20 мм (або 25 мм і 20 мм відповідно, в залежності від умов навчального закладу).
- Простий план – 3-4 розділи.
- Список джерел – 10-15 найменувань.
- Заголовки розділів пишуться – ВЕЛИКИМИ літерами.
- Заголовки підрозділів пишуться – Маленькими літерами (крім першої).

Структура реферату:

- Титульний аркуш;
- зміст або план;
- вступ;
- основна частина;
- висновок;
- список використаної літератури.

Шкала оцінювання індивідуально-консультаційна роботи здобувачів

К-сть балів		Критерії оцінювання
Денна ф/н	Заочна ф/н	
2-3	3-4	Послідовність, логічність написання роботи, а також підготовка презентації та, відповідно, її захист, а також виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднанні, проаналізовані та узагальнені висновками.
1	1-2	Достатній рівень представленої роботи, її теоретичний аналіз, підготовлена презентація, що розкриває основні положення, проте здобувач не захистив представлений матеріал
0	0	Робота відсутня

Шкала оцінювання роботи самостійної роботи здобувачів вищої освіти

К-сть балів		Критерії оцінювання
Денна ф/н	Заочна ф/н	
1	3	Здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей
0.5	2	Здобувач вищої освіти розкриває сутність теоретичних питань, усвідомлює алгоритм практичних завдань, використовуючи при відповіді термінологію
0.25	1	Здобувач поверхово викладає навчальний матеріал, недостатньо чітко розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускає при цьому суттєві помилки
0		Робота відсутня

Критерії оцінювання контрольних робіт

Проведення поточного контрольного заходу є обов'язковим для здобувачів вищої освіти. Такий захід проводиться у вигляді аудиторної комплексної роботи та дозволяє здійснити контроль знань студентів за всіма змістовими модулями. Контрольний захід проводиться у письмовому вигляді і може включати теоретичні питання, розуміння понятійного апарату з навчальної дисципліни, тестові завдання.

Шкала оцінювання контрольних робіт

К-сть балів		Критерії оцінювання
Денна ф/н	Заочна ф/н	
3	5-6	Здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано викладає його під час написання контрольних робіт із посиланням на актуальні літературні джерела, володіючи термінологічним словником із навчальної дисципліни
2	3-4	Здобувач вищої освіти володіє теоретичними засадами досліджуваної теми, проте не здатний пов'язати теорію із практикою, спостерігається недостатнє усвідомлення термінологічного апарату навчальної дисципліни
1	2	Здобувач вищої освіти в неповному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово викладає його у письмових відповідях, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності

0,5	1	Здобувач вищої освіти має суттєві ускладнення під час письмового викладу матеріалу, не розуміє змісту теоретичних питань, не готовий дати відповідь на практичні завдання
0	0	Робота відсутня

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та диференційованого заліку (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі диференційованого заліку.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою СКТС здійснюється в такому порядку:

Відповідність підсумкової рейтингової оцінки в балахоцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Сума балів за 100- бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки СКТС	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен, курсова робота, практика, диференційований залік	Залік
90-100	A	відмінно	відмінно добре задовільно	зараховано
80-89	B	дуже добре		
70-79	C	добре		
60-69	D	задовільно		
50-59	E	достатньо		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно	не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу		

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Шкала та критерії перезарахування результатів навчання, здобутих в неформальній освіті здобувача

Кількість балів	Форма заняття та діяльності	Критерії оцінювання	Рекомендовані ресурси для здобуття результату
10	Індивідуальна робота	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату обсягом 30 годин (1 кредит ECTS) або більше	Масові онлайн курси https://www.dpu.edu.ua/osvita/neformalna-informalna-osvita
3	Семінарське заняття, практичне заняття	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату за темою заняття	Масові онлайн курси на платформі EdERA, Прометеус тощо. Онлайн курси мережевої академії Cisco (https://www.netacad.com/) тощо.
0		Відсутній результат або результат не відповідає тематиці дисципліни	

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- тестування;
- доповіді, есе, презентації;
- індивідуальні завдання;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- презентації результатів самостійної, індивідуальної роботи та наукових досліджень;
- контрольна робота;
- комп'ютерне тестування на платформі MOODLE ДПУ;
- диференційований залік.

6. ФОРМИ ТА ПИТАННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів засвоєння програмного матеріалу з навчальної дисципліни «Педагогіка і психологія освітнього процесу» передбачає поточний, проміжний та підсумковий форми контролю, які здійснюються на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль здійснюється впродовж семестру під час проведення семінарських занять, при перевірці самостійних робіт, виконанні індивідуальної або контрольної роботи та має на меті перевірку рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу зданої дисципліни.

При поточному контролі оцінюються наступні результати: відповіді на семінарських заняттях; результати контрольних робіт; оцінки за виконання завдань для самостійної роботи здобувача, передбачених навчальним планом; для змішаної (дистанційної) форми навчання (відповіді під час занять в дистанційному режимі (на форумах, чатах, Zoom, Google Meet, Microsoft Teams тощо); результати виконання інших видів робіт (участь у науково-практичних конференціях, олімпіадах, підготовка та доповідей або статті).

З навчальної дисципліни «Педагогіка і психологія освітнього процесу» передбачено 2 контрольні (модульні) роботи. Здобувачів завчасно інформують про терміни проведення і зміст контрольної (модульної) роботи. Результат поточного контролю визначається сумарно за всіма складовими поточного контролю.

Поточний контроль – контрольні заходи, які здійснюються впродовж модуля з метою оцінювання рівня навчальних досягнень здобувача вищої освіти. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та здобувачами вищої освіти; перевірка готовності сприйняття здобувачами навчального матеріалу дисципліни, оцінювання досягнених ними програмних результатів навчання, управління їх навчальною мотивацією.

Форми поточного контролю (контрольних заходів):

- 1) модульні (а) контрольні(а) роботи(а);
- 2) письмові, усні опитування на семінарських, практичних та лабораторних заняттях;
- 3) есе / аналітична записка (за темою індивідуального практичного завдання);
- 4) реферат/ аналітична записка / стаття (за темою індивідуального дослідницького завдання);
- 5) презентація (за результатами групового практичного/дослідницького завдання);
- 6) розв'язання індивідуальних задач;
- 7) огляд спеціальної літератури;
- 8) тестування за темами;
- 9) реферат;
- 10) індивідуальна або групова презентація;
- 11) проведення конференцій та круглих «столів».

Кількість заходів та форми проведення поточного контролю визначаються викладачем, за яким закріплене викладання дисципліни. Їх кількість має бути достатньою для перевірки досягнень програмних результатів навчання здобувачами вищої освіти.

В процесі поточного контролю оцінюється СРС над досліджуваним матеріалом: повнота виконання завдань, рівень засвоєння навчальних матеріалів та окремих розділів навчальної дисципліни, робота з додатковою літературою, вміння й навички індивідуальних і групових презентацій, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи, технічних або

економічних розрахунків тощо.

Семестровий модуль завершується модульною контрольною роботою (МКР). Модульні(а) контрольні(а) роботи(а) є обов'язковою формою поточного контролю. Модульна контрольна робота може виконуватися у письмовій або комп'ютерній формі. Форма проведення модульного контролю визначається кафедрою (викладачем), за якою (им) закріплене викладання дисципліни.

В РПНД має бути вказано, в чому полягає поточний контроль, які види поточного контролю застосовуються; форми оцінювання певних програмних результатів навчання за окремими видами контролю.

Підсумковий контроль з навчальної дисципліни проводиться після завершення її

вивчення з метою встановлення досягнення здобувачем вищої освіти заявлених результатів.

Підсумковий контроль проводиться у формі диференційованого заліку.

Перелік питань до модульного контролю 1

1. Становлення педагогіки як науки
2. Предмет, завдання та основні категорії педагогіки
3. Структура педагогіки освітнього процесу
4. Зв'язок педагогіки освітнього процесу з іншими науками
5. Сутність етапів педагогічного дослідження
6. Класифікація методів педагогічних досліджень, їх умови застосування
7. Організація педагогічного спостереження, вивчення документації, проведення бесіди, інтерв'ю, анкетування респондентів, експеримент
8. Педагогічний експеримент
9. Можливості статистичних методів для опрацювання отриманих даних і встановлення кількісної залежності між досліджуваними явищами
10. Види розвитку людини
11. Поняття «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність»
12. Акселерація: суть, причини. Ретардація
13. Вплив спадковості, середовища, виховання та діяльності на розвиток і формування особистості
14. Проблема вікової періодизації в педагогіці
15. Гуманістична педагогіка
16. Прийняття мети виховання
17. Закономірності виховання
18. Характеристика принципів виховання
19. Класифікація методів і форм виховання
20. Напрямок виховної роботи
21. Екологічне виховання учнів
22. Естетичне виховання в школі
23. Виховання дитини в родині
24. Принципи морального батьківського виховання
25. Закордонні концепції виховання. Технократична педагогіка
26. Сутність навчання
27. Форми й принципи педагогічного проектування
28. Види педагогічної творчості
29. Індивідуально-психологічні особливості студента та їх врахування в освітньому процесі
30. Основні компоненти процесу навчання
31. Методологія процесу навчання.
32. Поняття «закономірності» та «принципи» навчання, їх взаємозв'язок
33. Характеристика закономірностей та принципів навчання
34. Які фактори впливають на мету і зміст вищої освіти?
35. У чому полягає відмінність між нормативними і вибірковими навчальними дисциплінами?
36. Проаналізуйте зміст навчальної програми з курсу «Педагогіка вищої школи» з погляду його внеску у формування світогляду здобувача вищої освіти
37. Адаптація студентства у вищому навчальному закладі

38. Основні напрями виховання здобувачів вищої освіти
39. Виховна робота в академічній групі
40. Форми позааудиторної навчальної роботи зі здобувачами вищої освіти
41. Технологія проблемного навчання у вищій школі
42. Технологія групового навчання у вищій школі
43. Значення дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти
44. Врахування вікових та індивідуальних особливостей здобувачів вищої освіти як суб'єктів навчального процесу
45. Динаміка мотивів навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти
46. Розвиток творчого мислення студентів і готовності до самоосвіти
47. Педагогічне кредо викладача
48. Контроль навчально-пізнавальної діяльності студентів: функції та вимоги
49. Сутність і особливості педагогічної технології
50. Вимоги до педагогічної технології
51. Класифікація педагогічних технологій
52. Технологія проблемного навчання
53. Групові технології навчання
54. Ігрові технології в практиці вищих навчальних закладів
55. Комп'ютерні технології навчання
56. Технологія дистанційного навчання
57. Технологія модульного навчання у вищій школі
58. Організація виховної роботи у вищому навчальному закладі
59. Острозька академія – перша вища школа в Україні

Перелік питань до модульного контролю 2

1. Сутність, об'єкт, предмет психології освітнього процесу
2. Методологічні засади і принципи психології освітнього процесу
3. Методи психології освітнього процесу
4. Структура і функції психології освітнього процесу
5. Мета і завдання психології освітнього процесу
6. Історія організації, становлення і розвитку психології освітнього процесу
7. Місце психології освітнього процесу в системі психологічного знання
8. Види психологічної допомоги в закладах освіти
9. Діяльність психологічної служби системі освіти
10. Стратегічний план розвитку психологічної компоненти в освітніх установах України
11. Напрями психологічної діяльності закладах освіти
12. Назвати предмет, мету та завдання психологічної допомоги в системі освіти
13. Структуру психологічної служби в освітніх закладах України
14. Поняття особистості та її структурних складових
15. Особистість здобувача вищої освіти як об'єкта освітнього процесу
16. Психологічні особливості основних видів діяльності здобувачів у вищій школі
17. Особистість викладача як суб'єкта освітнього процесу
18. Структурні компоненти особистості викладача
19. Психологічні особливості студентської вікової категорії
20. Соціальні та психологічні проблеми адаптації здобувачів вищої освіти до навчання у вищій школі
21. Мотиваційні компоненти діяльності здобувачів вищої освіти
22. Психологічні умови забезпечення викладачем основних форм навчання
23. Соціально-психологічні чинники діяльності викладацького колективу
24. Роль студентських колективів в освітньому процесі
25. Проблеми соціально-психологічного клімату в студентській групі.
26. Психологічна характеристика педагогічної майстерності та її рівнів

27. Психологічні характеристики викладачів
28. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія в педагогічній діяльності
29. Соціометричний метод діагностики статусу здобувача у групі: переваги і недоліки
30. Діяльність психолога у закладі вищої освіти
31. Інклюзивне середовище освітнього закладу: реальний стан і перспективи
32. Професійна деформація педагога
33. Синдром професійного вигорання: маркери і стратегії подолання
34. Діяльність психолога у ході розв'язання педагогічних завдань
35. Психологічна характеристика педагогічної майстерності та її рівнів
36. Професійна відповідальність викладача
37. Моделі роботи психолога з викладачами
38. Характеристика психологічній експертизі професійної компетентності педагога
39. Психодіагностична робота психолога з викладачами
40. Тренінгова робота психолога з викладачами
41. Консультативна діяльність психолога освітнього закладу
42. Перспективи розвитку психологічної служби системи освіти
43. Особливості психологічної допомоги особам з інвалідністю та членам їх сімей
44. Психологічна підтримка сімей, що виховують дитину з інвалідністю
45. Завдання психологічної служби центрів соціальних служб для молоді
46. Завдання психологічної служби центрів ранньої соціальної реабілітації
47. Завдання психологічної служби навчально-реабілітаційних центрів
48. Психологічна характеристика основних видів діяльності викладача у вищій школі
49. Психологічна характеристика професійної майстерності викладача
50. Діяльність психолога як процес розв'язання педагогічних завдань

Перелік питань до підсумкового контролю

1. Становлення педагогіки як науки
2. Предмет, завдання та основні категорії педагогіки
3. Структура педагогіки освітнього процесу
4. Зв'язок педагогіки освітнього процесу з іншими науками
5. Сутність етапів педагогічного дослідження
6. Класифікація методів педагогічних досліджень, їх умови застосування
7. Організація педагогічного спостереження, вивчення документації, проведення бесіди, інтерв'ю, анкетування респондентів, експеримент
8. Педагогічний експеримент
9. Можливості статистичних методів для опрацювання отриманих даних і встановлення кількісної залежності між досліджуваними явищами
10. Розвиток, соціалізація і формування особистості
11. Теорія освіти і навчання – дидактика. Категорії дидактики
12. Зв'язок дидактики з іншими науками
13. Основні дидактичні концепції та теорії навчання (традиційна, педоцентрична, сучасна)
14. Стан освіти в Україні та нові нормативні документи про її організацію та формування (Закон України «Про загальну середню освіту», Національна доктрина розвитку освіти, Концепція 12-річної загальноосвітньої школи)
15. Процес навчання, його функції
16. Зміст освіти в Україні
17. Державний освітній стандарт, базовий навчальний план, навчальні програми та підручники
18. Види освіти: загальна, політехнічна, професійна
19. Рівні освіти. (Закон України «Про загальну середню освіту» Закон України «Про вищу освіту»)
20. Сутність методів, прийомів і засобів навчання
21. Класифікація методів навчання
22. Принципи і правила навчання, їх характеристика

23. Методи навчання за джерелом знань: словесні, наочні, практичні
24. Вибір методів навчання
25. Засоби навчання
26. Поняття і застосування інноваційних технологій в освіті
27. Види інноваційних технологій
28. Технології проблемного, розвивального, інформаційно-комунікаційного, програмованого навчання
29. Особистісно орієнтовані технології навчання та їх історичний розвиток
30. Мета та умови створення особистісно орієнтованої моделі навчання. Характерні риси особистісно орієнтованого навчання
31. Основні компоненти процесу навчання
32. Методологія процесу навчання.
33. Поняття «закономірності» та «принципи» навчання, їх взаємозв'язок
34. Характеристика закономірностей та принципів навчання
35. Теорія освіти і навчання – дидактика. Категорії дидактики
36. Зв'язок дидактики з іншими науками
37. Основні дидактичні концепції та теорії навчання (традиційна, педоцентрична, сучасна)
38. Стан освіти в Україні та нові нормативні документи про її організацію та формування (Закон України «Про загальну середню освіту», Національна доктрина розвитку освіти, Концепція 12-річної загальноосвітньої школи)
39. Процес навчання, його функції
40. Зміст освіти в Україні
41. Державний освітній стандарт, базовий навчальний план, навчальні програми та підручники
42. Види освіти: загальна, політехнічна, професійна
43. Рівні освіти (Закон України «Про загальну середню освіту», Закон України «Про вищу освіту»)
44. Сутність методів, прийомів і засобів навчання
45. Класифікація методів навчання
46. Принципи і правила навчання, їх характеристика
47. Методи навчання за джерелом знань: словесні, наочні, практичні
48. Вибір методів навчання
49. Засоби навчання
50. Поняття і застосування інноваційних технологій в освіті
51. Види інноваційних технологій
52. Особистісно орієнтовані технології навчання та їх історичний розвиток
53. Мета та умови створення особистісно орієнтованої моделі навчання
54. Характерні риси особистісно орієнтованого навчання.
55. Психологічна сутність управління освітнім процесом
56. Психологічні основи організації освітнього процесу
57. Структура управління дидактичним процесом
58. Психологічні детермінанти прийняття рішень в освітній діяльності
59. Стратегії прийняття колективних рішень
60. Лідерство та керівництво в системі управління вищим навчальним закладом
61. Характеристика рівнів управління у навчальному закладі
62. Засоби управління, доцільність їх використання у педагогічному процесі
63. Процедурні компоненти проектування управлінського впливу
64. Схема проектування механізму управління в навчанні
65. Психологічні детермінанти прийняття рішень в освітній діяльності
66. Задовольняючи, оптимізуючи та максимізуючи стратегії прийняття рішень
67. Комунікація в організаційно-управлінській структурі вищого навчального закладу
68. Інтерактивна функція професійного педагогічного спілкування
69. Педагогічна харизма та імідж педагога
70. Чинники педагогічного спілкування та психологічного впливу
71. Національна система соціально-психологічної служби

72. Досвід функціонування психологічних служб у зарубіжних країнах
73. Статус практичного психолога в системі освіти
74. Вимоги до особистості практичного психолога нової української школи
75. Зміст роботи психолога в системі освіти
76. Етичні засади діяльності шкільного психолога
77. Впровадження сучасних технологій в роботі практичного психолога
78. Проблеми застосування даних психодіагностики в педагогічній практиці
79. Сучасне розуміння психодіагностики
80. Шкільна дезадаптація здобувачів освіти як вид роботи психологічної служби системі освіти
81. Діагностика проблеми особистості за допомогою казкотерапії та наративної психології
82. Ігротерапія як метод розвивальної роботи із здобувачами освіти
83. Арт-терапія. Види арттерапії: музикотерапія, танцювальна терапія
84. Психологічна допомога невпевненим дітям молодшого шкільного віку
85. Тренінг педагогічного спілкування
86. Методи самоактуалізації педагога
87. Принципи продуктивної взаємодії психолога та педагога
88. Специфіка психологічного супроводу освітнього процесу
89. Напрями і завдання діяльності психологічної служби в закладах освіти

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Дуткевич Т. В. Психологія освіти: робоча програма і практикум: навчально-методичний посібник. К.: Вид-во КНТ. 2022. 116 с
2. Основи педагогіки та інноваційні технології у вищій школі : навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня доктора філософії (PhD) за третім (освітньо-науковим) рівнем у галузі знань «Охорона здоров'я / уклад. Л. І. Васецька. 2-е вид., доповн. і перероб. Запоріжжя: ЗДМФУ, 2023. 145 с. URL: <http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/18867/1/>
3. Педагогіка: практикум: навчальний посібник / С. М. Суліма, С. О. Деніжна, І. О. Петухова. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 532 с.
4. Педагогіка: хрестоматія: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Суліма С. М., Деніжна С.О., Петухова І.О. Частина II. Хрестоматія. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 440 с.
5. Помиткін Е.І., Становських З.Л. Психолого-методичний супровід професійної діяльності педагога Нової Української Школи: практичний посібник [за ред. Олени Ігнатович]. Київ: ПООД імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. 196 с.
6. Порошенко М. Інклюзивна освіта: навч. посібник. К.: Тов. «Агенство «Україна», 2019. 300 с.
7. Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу. Навчально-методичний посібник / Андреевкова В. Л., Войцях Т. В., Гриців І. П., Мельничук В. О., Сабліна Н. О., Флярковська О. В., Харківська Т. А. К. 2023. 149 с.

Допоміжна:

8. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник: Дніпро: Середняк Т. К., 2021. 162 с. URL:// <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/>
9. Виноградова В.С., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: теоретичні та практичні аспекти: навчальний посібник. К.: Вид-во «Каравела», 2023. – 308 с.
10. Вознюк О., Дубасенюк О. Перспективні напрямки підготовки майбутніх вчителів до інноваційної педагогічної діяльності // Нові технології навчання: збірник наукових праць
11. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». К., 2020. Вип. 93. 184 с. С. 50-57. URL:// <http://eprints.zu.edu.ua/32823/>
12. Гудимова А.Х. Психологія освіти [Електронний ресурс]: електронні методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія» /укладач А.Х.Гудимова.- Одеса: Одес. нац. ун-т ім.І.І.Мечникова, 2023. 42

с.

13. Деніжна С.О., Сова М.О. Імерсивні технології модернізації освітнього процесу в контексті євроінтеграції: *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Спецвипуск. Том 2. 2022. С.130-136.
 14. Інноваційні освітні технології : навчально-методичний посібник / упорядник Л.М. Прокопів. Івано-Франківськ, 2020. 172 с. URL:// <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2647/1/>
 15. Методичні рекомендації для закладів загальної середньої освіти щодо визначення освітніх труднощів і рівня підтримки в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти / Укл. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О. та ін. Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка, 2021. 24 с.
 16. Педагогічна наука та освіта в особах, документах, бібліографії: наук.-допом. бібліогр. покажч. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського : упоряд.: Березівська Л. Д., Павленко Т. С., Кропачева Н. М., Серета Х. В., Бойко О. А. ; бібліогр. ред. Демида Є. Ф. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 115 с.
 17. Порошенко М. Інклюзивна освіта: навч. посібник. К.: Тов. «Агенство «Україна», 2019. 300 с.
 18. Пихтіна Н. Основи педагогічної техніки. Навч. посібник. Вид-во: Центр учбової літератури, К., 2021. 400 с.
 19. Психологія освітнього менеджменту: навч.-метод. посібник / укл. Лариса Мафтин. Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Фельковича, 2021. 296 с. URL:// <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/>
 20. Психологія педагогічної діяльності: Опорний конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання Спеціальності 014.02 Середня освіта Спеціалізація 014.021 Англійська мова і література / Укладач Б. В. Барчі Мукачєво: МДУ, 2022. 57с. URL: <http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/>
 21. Сова М.О., Деніжна С.О. Використання ігрових медіатехнологій в освітньому процесі вищої школи: *Вісник науки та освіти* (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»): журнал. 2022. № 2(2) 2022. С. 226-239.
 22. Сова М.О., Деніжна С.О. Digital-технології творчої самореалізації особистості за умов духовної кризи: *Габітус*. Вип. 34, Видавничий дім «Гельветика», 2022. С.52 – 57.
 23. Сова М.О., Деніжна С.О. Організація діяльності університетів із запобігання психічних розладів у студентській молоді в період пандемії: *Post-traumatic stress disorder//II international anterdisciplinary assembly*. October 22-24, 2020. Kyiv, Ukraine. *Evropean humanities studies: state and society*, Issue 3 (II), 2020 – Polska Akademia Nauk (Przedstawicielstwo w Kijowie), pl.Defilad 1, 00-901 Warszawa, Poland, P. 150-165.
 24. Учні початкових класів із особливими освітніми потребами : навчання та супровід : навч.-метод. посібник / Л.І. Прохоренко, О.О. Бабяк, В.В. Засенко, Н.А. Ярмола : навч.-метод. посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 160 с.
 25. Чеботарьова О., Гладченко І. Учні початкових класів із порушеннями інтелектуального розвитку : навчання та розвиток : навч.-метод. посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 128 с.
- Інформаційні ресурси Інтернет:**
26. Видавництво «Гімназія» URL: <http://www.gymnasia.com.ua/>
 27. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України. URL:// <http://dnpb.gov.ua/ua/>
 28. Електронний ресурс «Видатні педагоги України та світу» як форма представлення педагогічної біографіки в освітньо-науковому просторі. URL:// <https://visnyk.naps.gov.ua/>
 29. Інноваційна педагогіка. URL:// <http://innovpedagogy.od.ua/>
 30. Національна академія педагогічних наук України. URL:// <https://naps.gov.ua/>
 31. Освіта. UA . URL:// <http://osvita.ua/>
- Міжнародні видання:**
32. Cherusheva, G., Nowak, B., Maksymenko, A., Kabysch, M., & Vakerych, M. (2023). Higher pedagogical education in the European Union: Innovative technologies. *Revista Eduweb*, 17(2), 257-266.

33. Margaryan A., Bianco M., Littlejohn A. Instructional quality of massive open online courses (MOOCs). *Computers & Education*. 2015. № 80. P.77-83.
34. Povidaichyk O., Vynogradova, O., Pavlyuk, T., Hrabchak, O., Savelchuk I., Demchenko I. Research activities of students as a way to prepare them for social work: adopting foreign experience in Ukraine. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. 2022. 14(1Sup1). P.312-327.
35. Savelchuk I., Bybyk D., Horban Y., Koshelieva O., Karakoz, O. Social competence of student youth: The experience of formation in the educational environment of the university within the conditions of pandemic. *Laplace Em Revista (International)*. 2021. № 7. P.481–490.